

Predikan i Abrahamsbergskyrkan 28 februari 2010

Predikotext Luk 7:36 – 8:3

Det här är en lång och innehållsrik historia. Huvudpersonerna är Jesus och en kvinna. Kvinnan säger ingenting, det är männen som pratar. Jesus och värden för måltiden, fariseen Simon, håller en teologisk diskussion om kärlek, förlåtelse och tro. Men kvinnan är inte bara åhörare och illustration. Trots att hon inte säger något har hon en huvudroll, genom det hon gör.

När jag började titta på den här texten inför predikan fastnade jag på en sak, som jag fann ganska besvärande. Det står att kvinnan var *synderska*. Vad är det för något? Om det hade varit en man i motsvarande roll, en ”syndare” hade vi kunnat gissa att han hade stulit pengar, misshandlat sina medmänniskor, jobbat på sabbaten eller något annat som stred emot lagen. Men nu är det en kvinna och då vet vi alla utan vidare förklaringar vad som menas. Hon har gjort sig skyldig till något sexuellt som anses vara felaktigt. Kanske är hon prostituerad, eller bara allmänt ”lösaktig” som det hette förr. Möjligen lever hon med en annan kvinna – men troligen inte för på den tiden var det ändå mera hysch-hysch om sex mellan människor av samma kön än det är i dag. Hur som helst: det som besvärade mig både med ordvalet i Lukasevangeliet och i min egen reaktion var att det tycks så självklart att förknippa kvinnors sexualitet med syndighet, och omvänt. Så har det varit i århundraden. Samhället och kyrkan har tagit sig rätten att mäta män och kvinnor med olika måttstockar. En otrolig massa energi har gått åt för att kontrollera kvinnors sexualitet och bestraffa vad som uppfattats som syndigt och felaktigt. Detta i förening med allt annat förtryck och utnyttjande. Vi har ju i kyrkan och ganska allmänt i vårt samhälle en starkt sexualfientlig tradition, som dessutom är sexistisk och dubbelmoralisk, då den dömer kvinnor hårdare än män. Man kunde tro att den här texten backar upp en sådan tradition, vilket som sagt gjorde mig betänksam och nedslagen till att börja med.

Men med undantag för den nedsättande benämningen *synderska* alldeles i början så pekar det som Jesus gör och säger i en helt annan riktning. Det handlar om upprättelse för kvinnan i texten, men också om starka markeringar om kvinnors roll och värde bland dem som vill följa Jesus (den allra sista delen av evangelietexten). Faktiskt så har alla föreslagna evangelietexter med det här temat, *Den kämpande tron*, kvinnor som huvudpersoner.

Ni har hört hela historien läsas. Sammanhanget är klart. Det är måltid i fariseen Simons hus. Simon kallar Jesus för mästare vid ett tillfälle, och vi kan nog gissa att han var nyfiken och lite imponerad av den vandrande predikanten från Nasaret. Men i stället för en bildad och artig middagskonversation blev detta en jobbig konfrontation kring tro, kärlek och förlåtelse. Och det blir så därför att kvinnan, kvinnan utan namn, tränger sig fram till Jesus och börjar greja med hans fötter, kysser dem och smörjer in dem med balsam. Och Jesus använder detta för en serie lektioner (jag ser fyra stycken) om den kämpande tron.

Fariseen Simon tycker att det är pinsamt att kvinnan håller på och kletar och bär sig åt mot den intressante gästen. Och han börjar tvivla på Jesus omdöme: tydligen fattar han inte att det är en dålig kvinna, för då skulle han förstås ha dragit undan sina fötter och bett någon att ta bort henne. Och så börjar den första lektionen: Jesus berättar sitt lilla exempel om två män som var skyldiga en penningutlånare olika mycket: den ene tio gånger så mycket som den andre. Vilken blir gladast av att få sin skuld efterskönt och kommer att älska den snälle

utlånanaren mest? Denna lilla illustration *kan* leda i konstiga riktningar (vi tänkte på det i gudstjänstgruppen härom kvällen). Första konstigheten: man väl inte älska någon därför att man får pengar efterskänkta. Andra konstigheten: Jesus vill väl inte att vi skall räkna ihop synder ungefär som reverser, och sedan räkna med att ju flera reverser desto större glädje när han river dem? (Då skulle vi ju må bättre eller ligga bättre till ju flera synder vi hade samlat på oss). Nej, avsikten med den här berättelsen är en enda (och viktig), nämligen att visa för fariseen Simon att hans sätt att tänka på skuld och goda gärningar är tokigt. Han utgick från att ju bättre människa man var, desto högre stod man också i Guds ögon. Jesus för in en helt annan tanke. Det som räknas är inte i första hand duglighet, laglydighet och goda gärningar utan tro, kärlek och tacksamhet. Den som får mycket efterskänkt kommer att känna stor kärlek till den som efterskänker. Redan detta måste vara upphetsande besked för en samhällets stöttepelare, en ledare i det tongivande religiösa partiet. Vad Jesus säger till Simon är att hallå, du har större problem än hon!

Så kommer lektion två. Jesus förklarar att den namnlösa kvinnan har förstått det här med Gud, tro och kärlek mycket bättre än den skötsamme och religiöst medvetne mannen. Du, säger han helt brutalt till sin värd, du har inte ens brytt sig om de konventionella kärlekshandlingarna: du har inte tvättat mina fötter, inte kysst mig välkommen, inte smort mitt huvud. Kvinnan här, som du anser vara en dålig människa, har gjort allt det där mycket bättre och med mycket större engagemang. I den här lektionen har Jesus dragit åt skruven ett varv till. Nu handlar det inte bara om att kärlek och tacksamhet måste räknas högre än laglydnad och präktighet. Nu verkar Jesus ha vänt på hela logiken. ”Hon har fått förlåtelse för sina många synder, ty hon har visat stor kärlek”.

Men innan vi går till lektion tre måste vi åter ställa en besvärlig fråga. Menar Jesus att det är mera storslaget att ha ”många synder” som det står i texten, eftersom man då får större glädje av den förlåtelse man får? Det skulle vara en slags kameral syn på synd och förlåtelse: stora minusposter svarar mot stora plusvärden i form av tro och förlåtelse. Det skulle också vara lite deprimerande för alla oss som (precis som middagsvärden i bibeltexten) försöker sköta oss och vara allmänt bra människor. Som tur är kommer andra delar av Jesu undervisning till hjälp här. Att arbetarna i vingården får lika betalt för olika mycket arbete skall de inte klaga över. Att den förlorade sonen välkomnas med öppna famnen av sin far är inget som den duglige storebrodern har rätt att bli sur över. Att förlåta synder följer inte samma logik eller kalkyler som att efterskänka lånade pengar. Förlåtelse handlar inte om att pricka av på långa tröttsamma listor över försyndelser. Skulder (och andra misslyckanden) är en sak, synd och förlåtelse en annan. Och som den tyske teologen Dietrich Bonhoeffer har påpekat: Jesus trycker aldrig fast någon i hans eller hennes synder, utan han befriar från dem.

Lektion tre innebär att Jesus ser kvinnan och talar till henne. Jag – Jesus från Nasaret – ser din kärlek och längtan efter upprättelse. Jag ger dig förlåtelse för dina synder. Du är en fri människa, du behöver från och med nu inte kråla i stoftet för någon: inte för mig och inte för dem som har föraktat dig och sagt hånfulla saker på stan. ”Din tro har hjälpt dig. Gå i frid.” Du går in i ett nytt liv nu.

Mer får vi inte veta om middagen i fariseen Simons hus. De närvarande häpnade säkert över hur Jesus bröt mot vett och etikett, men imponerades också av hur denne man med makt och myndighet kunde säga häpnadsväckande och nya saker. Han gav gamla ord som synd, förlåtelse, kärlek, glädje och tro helt nya förtecken. Säkert kunde varken Simon eller de andra som fanns i hans hus ta till sig detta helt och omedelbart. Det vore knappast mänskligt, men

de hade fått en oförglömlig påminnelse om vad som är det viktigaste i livet: kärlek som leder till tro, tro som leder till kärlek.

Och, kära vänner i församlingen, det är nog samma sak med oss. Vi har inte heller snappat detta en gång för alla. Precis som personerna i texten, namngivna och anonyma, har vi lätt att falla i samma fällor. Vi kan tanklöst ansluta oss till fördömanden av synderskor av olika slag, även om försyndelserna i dag kan se annorlunda ut än på Jesu tid. Vi frestas ständigt att översätta vår egen duglighet och våra goda avsikter till meriter i ett pluskonto inför Gud, och glömma att i hans balansräkning är det kärleken och den kämpande tron som räknas, inget annat. Och vi kan dras med i och imponeras av religiösa former och andliga upplevelser. Inget ont i det, men får aldrig glömma att det enda vi verkligen behöver är orden ”Gå i frid, din tro har hjälpt dig.” Tänk gärna på budskapet i den här starka texten som en slags andlig *färskvara*: inte en insikt som vi erövrar och tagit till oss en gång för alla, utan något som vi om och om bär använda för att kunna leva ett liv i tro.

Det finns också en fjärde lektion, men där får vi fylla i lite själva. Vi vet inte vad som hände med kvinnan i Simons hus nästa dag eller nästa vecka. Men jag tror att vi kan anta att hon inte gick tillbaka till sitt gamla liv. Hon hade fått en ny start. Kanske fick hon i sin tur kraft att förlåta några som hade skadat och utnyttjat henne? Men människorna kring henne hade också fått en ledtråd till att de skulle se på henne på ett annat sätt. Hon var inte längre i första hand en ”synderska” utan en människa som hade fått erkännande av en stor profet. Hon hade blivit *frälst* helt enkelt och detta förvandlar både det inre och det yttre livet. Det betyder att gå med frimodighet i allt: i möten med människor, i arbete och samhällsliv. Ofta kan en sådan ny hållning väcka respekt, men det är förstas inte det avgörande.

Jag noterade tidigare att kvinnor ofta är huvudpersoner när Jesus skall ta exempel på den kämpande tron. Det är förstas ingen tillfällighet. Jesus agerar inte för jämställdhet, och inte för jämlikhet heller för den delen. Det är *positiv särbehandling* han ägnar sig åt. Han tar ställning, både i sitt liv och i sin lära, *för* dem som är utsatta, föraktade, längst ner. Och det blir ofta kvinnor. Men så talar han och handlar med människor. Då får föraktet ett slut och livet förvandlas. Jag vill påminna om hur vår predikotext slutar. Den kunde ju ha satt punkt efter mötet med den namnlösa kvinnan. Men nu fortsätter den: Jesus vandrar vidare och förkunnar budskapet om Guds rike. Med sig har han de tolv och ”några kvinnor som hade blivit botade från onda andar och sjukdomar”. Och så namnges några av dem; de heter Maria, Johanna och Susanna. Kvinnorna hade en roll i predikoföljet, och det var inte bara den traditionella att laga mat, tvätta och städa. De fanns där eftersom de hade stor tro och tacksamhet att dela med sig av. Kvinnorna i Jesu följe var en del av budskapet. De utstrålade glädje och befrielse; de gav budskapet kropp och trovärdighet. Praktiskt och andligt går inte att skilja åt: de sista orden i vår text nämner att kvinnor, även ”många andra, ... hjälpte dem med sina tillgångar”.

Berättelsen om hur Jesus träffar den namnlösa kvinnan får här sin logiska fortsättning – bilden av en församling i rörelse. Kvinnor och män på vandring tillsammans: raka i ryggen, energiska i steget, tacksamma för vad de fått, förhoppningsfulla om Guds rike.